

Prifysgol Bangor Polisi Eiddo Deallusol

Manylion y Polisi	Gwybodaeth a ddarperir gan Awdur y Polisi
Teitl y Polisi:	Polisi Eiddo Deallusol
Disgrifiad Byr:	Perchnogaeth, defnydd, ymelwa ar eiddo deallusol a rhannu buddion ohono DC48/ED/14 5/P.481 ref63.92 561 00 0766499.323348

	I'w gadarnhau
Swyddog Polisi:	Pennaeth y Gwasanaeth Cefnogi Ymchwil ac Effaith Integredig
Uwch Swyddog sy'n Gyfrifol:	Dirprwy Is-ganghellor dros Ymchwil a Menter
Mewn grym o:	Yr un â'r dyddiad cymeradwyo.
Amllder Adolygu:	Bob 3 blynedd
Yn disodli:	Polisi Cyffredin Prifysgol Aberystwyth a Phrifysgol Bangor ar Eiddo Deallusol (1 Ionawr 2013)
Adolygydd Diwethaf:	14/04/2023
Asesiad Effaith Cydraddoldeb:	14/04/2023

<p>Cynaliadwyedd:</p> <p>(Gweler Polisi Cynaliadwyedd Prifysgol Bangor am ragor o wybodaeth.)</p>	<p>Sut mae'r polisi hwn yn dangos ymrwymiad i egwyddorion cynaliadwyedd y Brifysgol, yn cynnwys camau gweithredu, graddfeydd amser, hyfforddiant i fyfyrwyr a staff, a goblygiadau o ran adnoddau lle bo'n berthnasol?</p> <p>Mae rheoli Eiddo Deallusol yn effeithiol yn broses sy'n sylfaen i weithgareddau craidd y brifysgol ac yn cynnwys yr holl staff a myfyrwyr. Nid yw ynddo'i hun yn cyfeirio camau gweithredu at gynaliadwyedd yn benodol, ond gall wella llwyddiant y gweithgareddau hynny a'r nifer sy'n manteisio arnynt.</p> <p>Gyda phwy ydych chi wedi gweithio i ddatblygu'r polisi hwn (o fewn y brifysgol ac yn allanol)?</p> <p>Y Pwyllgor Cyfnewid Gwybodaeth Ymgynghorwyr allanol sy'n gysylltiedig â'r Gwasanaeth Cefnogi Ymchwil ac Effaith Integredig</p> <p>Sut mae'r polisi'n cael ei fonitro o ran cynaliadwyedd?</p> <p>Y Pwyllgor Cyfnewid Gwybodaeth</p>
<p>Fersiwn Gymraeg:</p>	<p>Ar gael ar-lein</p>
<p>Geiriau allweddol:</p>	<p>Eiddo deallusol, hawlfraint, rhannu refeniw</p>

1. RHAGARWEINIAD

Mae ymelwa ar Eiddo Deallusol yn gwella lledaeniad canlyniadau ymchwil, yn darparu dull ar gyfer gwelliant cymdeithasol a gall gynhyrchu incwm i'r

"Adran": unrhyw goleg, ysgol, sefydliad neu uned academaidd arall (neu gyfatebol) sydd â'r prif gyfrifoldeb dros gyflwyno rhaglenni sy'n arwain at ddyfarnu graddau israddedig ac ôl-radd a chymwysterau academaidd eraill y Brifysgol a/neu gynnal a hyrwyddo gweithgarwch ymchwil, cymryd rhan mewn gweithgarwch trydedd genhadaeth neu unedau hunan-ariannu a/neu swyddogaethau eraill o'r fath gan gynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i wasanaethau cyffredinol i'r Brifysgol.

"Eiddo Deallusol": bydd yn cynnwys hawlfraint, patentau, hawliau dylunio, nodau masnach, enwau masnach, nodau gwasanaeth, hawliau cronfeydd data, hawliau bridwyr planhigion, modelau cyfleustod, gwybodaeth ymarferol arbennig, gwybodaeth gyfrinachol a hawliau eiddo deallusol eraill, ym mhob achos p'un a'u bod yn gofrestredig neu heb eu cofrestru a 5 (l)u gynnwys 5 (l) eisiadau am ganiatáu pob hawl neu ffurf ar ddiogeliad, gan gynnwys unrhyw rai rhagflaenorol, mewn unrhyw awdurdodaeth.

"Deunyddiau Ysgolheigaidd": gwerslyfrau, monograffau, dramâu, geiriau 5 (l) aneuon, sgorau 5 (l) erddorol, cyflwyniadau llafar, llyfrau/erthyglau poblogaidd, nofelau a 5 (l) uerddi a gweithiau 5 (l) elfyddyd gain, erthyglau a ysgrifennwyd i'w cyhoeddi mewn cyfnodolion, erthyglau golygyddol, papurau cynhadledd a 5 (l) ucyflwyniadau cysylltiedig, nodiadau a grëwyd at ddefnydd personol, traethodau ym 5 (l) uwil a thraethodau hir a deunyddiau tebyg eraill a all gael eu datblygu o bryd i'w gilydd.

"Staff": pob person a gyflogir gan y Brifysgol boed hynny mewn swydd academaidd, ymchwil, technegol, academaidd-gysylltiedig neu swydd arall, boed am gyfnod penodol neu'n barhaol.

"Myfyrwyr": myfyrwyr 5 (l) ofrestredig y Brifysgol p'un ai eu bod yn raddedig, yn israddedig neu ar gynllun cyfnewid, yn fyfyrwyr nad ydynt yn graddio neu fel arall a 5 (l) uan gynnwys myfyrwyr raddedig yn ystod y cyfnod o ysgrifennu canlyniadau eu hym 5 (l) uwil.

"Goruchwyliwr": aelod o staff academaidd sy'n gyfrifol am oru 5 (l) uwyllo, cynorthwyo, arwain, monitro neu gefnogi darn penodol o waith academaidd neu ym 5 (l) uwil mewn unrhyw ffordd arall, gan gynnwys asiantia, gan Fyfyriwr.

"Deunyddiau Addysgu": unrhyw ddeunyddiau a grTd(yni)11 r gd rifys ol p(u ar g1neyfrw

- (i) Gofod ac offer swyddfa, labordy a stiwdio.
- (ii) Caledwedd, meddalwedd a chefnogaeth gyfrifiadurol.
- (iii) Gwasanaethau ysgrifenyddol.
- (iv) Cynorthwyr ymchwil, addysgu a labordy.
- (v) Cyflenwadau a chyfleustodau.
- (vi) Cyllid ar gyfer gweithgareddau ymchwil ac addysgu, teithio ac ad-daliadau cyllidol eraill, offer neu amser.
- (vii) Gwasanaethau cefnogi canolog megis y Swyddfa Gyllid, cefnogaeth gyfreithiol neu gefnogaeth trosglwyddo technoleg.

5. CREADIGAETH A PHERCHNOGAETH EIDDO DEALLUSOL

(A) Staff

- 5.1 Bydd staff yn cefnogi'r Brifysgol wrth weithredu'r Polisi hwn a byddant yn darparu cefnogaeth gyda gweithgareddau sy'n gysylltiedig â diogelu ac ymelwa ar Eiddo Deallusol fel y nodir yn adran 5.
- 5.2 Bydd y Brifysgol yn berchen ar yr holl Eiddo Deallusol a grëir gan Staff:
  - Dros gyfnod eu cyflogaeth a/neu wrth gyflawni eu dyletswyddau ar ran y Brifysgol.
  - Wrth ddefnyddio Adnoddau'r Brifysgol.
  - Tra byddant yn cyflawni eu dyletswyddau sydd y tu allan i'w dyletswyddau arferol ond sydd wedi'u neilltuo'n benodol i'r aelodau Staff hynny;
- 5.3 Gall y Brifysgol (a)-3staff -5 (o)5 (IT)EMC /SpanJ0.002 Tw 0 -1.21 TDß9 0 Td(Ta (l)1 ( )1 (af1

Deallusol o'r fath yn y lle cyntaf er mwyn cydymffurfio â thelerau unrhyw gytundeb â'r noddwr.

- Pan na ellir gwahanu'r Eiddo Deallusol oddi wrth hwnnw a ddatblygwyd gan Staff. Er enghraifft, pan fo Goruchwyliwr wedi cyfrannu'n sylweddol at greu Eiddo Deallusol newydd yn yr ymchwil a arweiniodd at gyhoeddi traethawd ymchwil, y dull teg a chyfiawn fyddai pennu cyd-berchnogaeth, yn amodol bob amser ar i'r Myfyriwr dderbyn cyfran deg o unrhyw refeniw sy'n deillio o Eiddo Deallusol o'r fath.
- Pan fo myfyriwr yn dymuno gweithio gyda'r Brifysgol i ymelwa ar eu Heiddo Deallusol a bod y Brifysgol yn penderfynu dilyn y trywydd hwnnw.
- Pan fo Myfyriwr yn creu Eiddo Deallusol gan ddefnyddio Adnoddau'r Brifysgol nad ydynt fel rheol ar gael dan amodau addysgu a dysgu arferol ar eu cwrs astudio.

- 5.11 Bydd Myfyriwr sydd wedi cytuno i neilltuo eu Heiddo Deallusol i'r Brifysgol o dan y cymal hwn fel rheol, at ddibenion perchnogaeth a budd, yn cael eu trin fel pe baent yn aelod o Staff y Brifysgol.
- 5.12 Pan fo angen bydd Myfyrrwyr yn cytuno i ymgymryd â threfniadau ysgrifenedig i gadarnhau neilltuo Eiddo Deallusol i'r Brifysgol, yn arbennig felly pan fo hawliau trydydd parti neu rwymedigaethau ariannu yn golygu bod hynny'n ofynnol. Pan fo Myfyriwr yn gwrthod neilltuo eu hawliau i'r Eiddo Deallusol uchod, ni chânt eu hatal rhag cofrestru oni bai ei bod yn rhag-amod o dderbyn cyllid i dalu eu ffioedd dysgu eu bod yn neilltuo hawliau o'r fath i'r Brifysgol. Serch hynny, gall gwrthod â'u neilltuo arwain at ailbennu'r Myfyriwr i broject neu weithgarwch arall ar unwaith.
- 5.13 Er mwyn osgoi unrhyw amheuaeth, bydd Myfyrrwyr sydd hefyd yn gyflogedig gan y Brifysgol, neu Staff sydd wedi'u cofrestru ar gyfer gradd neu sy'n dilyn cwrs astudio, yn cael eu trin fel Staff at ddibenion y Polisi hwn yn unig pan fo'r gyflogaeth honno'n ymwneud â gweithgareddau academaidd y sefydliad.
- 5.14 Mae Myfyrrwyr yn caniatáu trwydded barhaus, ddi-alw'n-ôl i'r Brifysgol i ddefnyddio'r Eiddo Deallusol a grëir ganddynt yn ystod cwrs astudio at ddibenion anfasnachol gweinyddol, hyrwyddo, addysgol, rheoli ansawdd, arholi ac addysgu gan gynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i ddigideiddio gwaith Myfyrrwyr. Bydd yr hawlfraint mewn traethawd ymchwil a ysgrifennir gan Fyfyriwr yn eiddo i'r Myfyriwr.
- 5.15 Mae myfyrrwyr yn cydnabod y gall fod yn ofynnol iddynt gadw'r Eiddo Deallusol a grëir ganddynt yn gyfrinachol pan y gallai ei gyhoeddi gyfaddawdu hawliau'r Brifysgol i Eiddo Deallusol o'r fath, neu rwymedigaeth o gyfrinachedd sy'n ddyledus gan y Brifysgol a/neu'r Myfyriwr neu fel arall.
- 5.16 Anogir Myfyrrwyr sy'n parhau i fod yn ansicr yngl n â'u hawliau a'u rhwymedigaethau o ran diogelu Eiddo Deallusol i ymgynghori â'r Swyddfa Fasnachol yn y lle cyntaf a cheisio cyngor annibynnol os oes angen. Rhaid ystyried Undeb y Myfyrrwyr hefyd fel ffynhonnell cefnogaeth at y diben hwn.

(C) Pobl nad ydynt yn Weithwyr y Brifysgol

- 5.17 Bydd Penaethiaid Adrannau hefyd yn gyfrifol am sicrhau bod cytundeb ysgrifenedig yn cael ei lofnodi yn cadarnhau perchnogaeth ar bob Eiddo Deallusol a gaiff ei ddyfeisio neu ei ddarganfod gan yr ymwelydd ac/neu unrhyw ymgynghorydd/ymgynghorwyr sydd wedi'u hurio gan yr Adran, a bod y cytundeb yn weithredol cyn i'r parti dan sylw wneud unrhyw waith ar ran y Brifysgol (cyflogedig neu anghyflogedig). Os oes gan yr ymwelydd academiaidd eisoes gontract cyflogaeth gyda sefydliad allanol, ac os yw hynny'n briodol, caiff cytundeb rhyng-sefydliadol rhwng y Brifysgol a'r sefydliad allanol ei weithredu gan y Swyddfa Fasnachol cyn i unrhyw waith ddechrau. Bydd y cytundeb rhyng-sefydliadol yn pennu pa sefydliad sy'n berchen ar, ac yn masnacheiddio, unrhyw Eiddo Deallusol sy'n codi.

(D) Cytundebau gyda Thrydydd Parti

- 5.18 Gall Eiddo Deallusol ddeillio o ymchwil a gefnogir neu a gomisiynir gan drydydd parti (Cyngor Ymchwil, Llywodraeth, Diwydiant, Elusen) o dan grant neu gontract, ac mewn achos o'r fath telerau'r cytundeb dan gontract rhwng y Brifysgol a'r trydydd parti fydd yn pennu perchnogaeth, defnydd, ymelwa masnachol a hawliau'r Brifysgol, os o gwbl, i unrhyw refeniw o ymelwa masnachol. Gall y telerau hyn ei gwneud yn ofynnol i Staff a Myfyrwyr neilltuo eu hawliau mewn Eiddo Deallusol i'r Brifysgol a/neu'r trydydd parti a bydd y Staff a'r Myfyrwyr perthnasol yn neilltuo Eiddo Deallusol o'r fath yn unol â hynny. Pan fo hynny'n berthnasol, rhaid i'r holl Staff a Myfyrwyr sy'n ymwneud â phroject ymchwil a gefnogir neu a gomisiynir gan drydydd parti gael eu hysbysu am y materion cytundebol gan y prif ymchwilydd cyn i'r ymchwil ddechrau.
- 5.19 Gan ddibynnu ar gyfraniadau ariannol a deallusol cymharol y Brifysgol a'r sefydliad trydydd parti i ddarn o waith, gall fod yn briodol i'r naill neu'r llall fod yn berchen ar unrhyw Eiddo Deallusol sy'n deillio ohono.
- 5.20 Bydd pob Adran yn darparu copi o unrhyw gontract sy'n cynnwys telerau Eiddo Deallusol i'r Swyddfa Fasnachol i'w gymeradwyo cyn ei lofnodi.

6. YMRWYMIADAU STAFF A MYFYRWYR

- 6.1 Mae nodi Eiddo Deallusol a grëir yn y Brifysgol yn gynnar yn hanfodol. Rhaid i Grewyr bob amser fod yn effro i werth arfaethedig eu gwaith. Mae'n rhaid i Grewyr hysbysu'r Swyddfa Fasnachol ar unwaith am unrhyw Eiddo Deallusol y credant y gallai fod â gwerth masnachol sy'n deillio o'u gwaith Prifysgol neu o waith eu Myfyrwyr.
- 6.2 Rhaid cadw unrhyw ddyfais a gwybodaeth gysylltiedig yn gyfrinachol nes bod gwerthusiad llawn wedi cael ei wneud gan y Swyddfa Fasnachol am botensial

ymelwa ac, os yn briodol, diogelu. Mae'r Brifysgol yn annog cyhoeddi ond rhaid i Staff sy'n dymuno cyhoeddi neu ddatgelu mewn modd arall gysylltu â'r Swyddfa Fasnachol yn gyntaf am drafodaeth ynglŷn â'r math mwyaf priodol o ddiogelu.

- 6.3 Rhaid datgelu dyfeisiadau gan ddefnyddio'r weithdrefn ddatgelu sy'n ofynnol gan y Swyddfa Fasnachol a fydd yn cynnal adolygiad i bennu perchnogaeth yr Eiddo Deallusol ac yn meithrin barn gychwynnol am ei botensial masnachol posibl.
- 6.4 Rhaid i'r Crëwr/Crewyr roi pob cymorth rhesymol i'r Brifysgol i ffurfioli perchnogaeth, diogeliad ac ymelwa masnachol ar yr Eiddo Deallusol pan fo'n ofynnol, er enghraifft, trwy weithio gyda chyfreithwyr, asiantau patent a nodi trwyddedigion posibl. Bydd y Crëwr/Crewyr yn rhoi awdurdod i'r Brifysgol i weithredu unrhyw ddogfen y bydd y Brifysgol yn ei hystyried yn angenrheidiol i gynorthwyo ymelwad ar yr Eiddo Deallusol.
- 6.5 Bydd holl Eiddo Deallusol y Brifysgol fel rheol yn cael ei adolygu'n flynyddol gan y Swyddfa Fasnachol ac os nad yw bellach yn cael ei ystyried yn bosib

LLOFNOD